

## Rasová perzekuce

Při výkladu pojmu „rasová perzekuce“, použitého zákonodárcem v § 3 odst. 2 zák. č. [87/1991](#) Sb.o mimosoudních rehabilitacích je třeba vycházet ze širších souvislostí a celkového znění tohoto zákona

Při výkladu pojmu „rasová perzekuce“, použitého zákonodárcem v § 3 odst. 2 zák. č. [87/1991](#) Sb.o mimosoudních rehabilitacích je třeba vycházet ze širších souvislostí a celkového znění tohoto zákona. Smyslem zákona je zmírnit následky některých majetkových a jiných křivd, učiněných v rozhodném období. Není možno při aplikaci tohoto zákona postupovat příliš restriktivně a formalisticky, nýbrž naopak je nutno používat jej velmi citlivě a vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.8.2000 sp.zn. 28 Cdo 1733/2000)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žaloby o uzavření dohody o vydání věci podle § 5 zákona č. [87/1991](#) Sb.), tak, že zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 3. 2000, sp.zn. 26 Co 358/99, i rozsudek Okresního soudu v Rychnově n. Kněžnou z 16. 3. 1999, sp. zn. 6 C 63/95 a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Rychnově nad Kněžnou zamítl svým rozsudkem ze dne 16. března 1999 pod čj. 6 C 63/95-229 návrh žalobkyně na uzavření dohody o vydání nemovitostí vedených dříve v deskách zemských č. 1031, později ve vložce č. 1207 pozemkové knihy pro katastrální území O. s tím, že otec žalobkyně nebyl v rozhodném období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 vlastníkem předmětných nemovitostí, neboť po válce neuplatnil svůj nárok podle zákona 128/1946 Sb. Rasovou perzekuci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zák. č. 87/1991 by soud první instance považoval za prokázanou, pokud by důvodem zabavení majetku otce žalobkyně Německou říší byla jeho příslušnost k českému národu. Toto však z konfiskačního nařízení ze dne 16. 2. 1942 nevyplývá.

Krajský soud v Hradci Králové svým rozsudkem ze dne 23. března 2000 pod čj. 26 Co 358/99-253 rozhodnutí okresního soudu potvrdil, a to i přesto, že přehodnotil splnění podmínky přechodu vlastnického práva na stát v rozhodném období. Podle soudu odvolacího byl přechod majetku zaštitěn konfiskačním výměrem z 5. prosince 1945 přechodem vlastnictví právně bezdůvodným (§ 6 odst. 2 zák. č. 87/1991 Sb), neboť tento výměr byl zrušen rozhodnutím Ministerstva zemědělství ze dne 16. 12. 1948. Stejně tak je třeba při posuzování neuplatnění majetkového nároku po 25. únoru 1948 zkoumat, z jakých důvodů se tak stalo. U osoby otce žalobkyně bylo zřejmé, že ve změněných politických poměrech by vzhledem k jeho původu a majetkovým poměrům každé jeho podání zůstalo bez šance na úspěch. Odvolací soud však ve shodě se soudem první instance považuje za nenaplněnou podmínku, že k převodu nebo přechodu vlastnického práva prohlášenému za neplatný

došlo z důvodů rasové perzekuce. Srovnáním dikce § 1 odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., podle níž se neplatnost vztahuje na jednání uzavřená „pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické perzekuce“ a znění § 3 odst. 2 zák. č. [87/1991](#) Sb. uvádějící „pokud k převodu nebo k přechodu vlastnického práva prohlášeným za neplatné podle těchto zvláštních předpisů došlo z důvodů rasové perzekuce“ je zřejmé, že zákonodárce zákonem č. [116/1994](#) Sb., který novelizoval zák. č. [87/1991](#) Sb. zúžil okruh oprávněných osob. Zobecnění žalobkyně, že veškerá majetková právní jednání uzavřená osobami české národnosti byla motivována rasovou perzekucí, považuje odvolací soud za nepřijatelné. Protože však výklad pojmu „rasová perzekuce“ považuje v souladu s § 239 odst. 1 o.s.ř. za věc zásadního významu, připouští krajský soud ve výroku IV. svého rozsudku dovolání ohledně otázky, zda konfiskace majetku původního vlastníka ve prospěch Německé říše, odůvodněná „snahami nepřátelskými Říši“, je přechodem vlastnického práva, ke kterému došlo z důvodů rasové perzekuce, jak to má na mysli ustanovení § 3 odst. 2 zák. č. [87/1991](#) Sb. ve znění zák. č. [116/1994](#) Sb.

Žalobkyně využila svého práva a v mezích daných výrokiem odvolacího soudu podala dovolání, ve kterém uvádí, že konfiskace majetku byla řešena Nařízením o propadnutí jmění v Protektorátu Čechy a Morava vydaného 4. října 1939. Tento předpis neobsahuje žádné ustanovení o rasové perzekuci a na jeho základě byl konfiskován jak majetek otce žalobkyně, tak i majetek židovský, což je doloženo v přílohách dovolání. Na základě těchto skutečností se dovolatelka dožaduje zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci k dalšímu řízení.

Podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže odvolací soud ve výroku svého rozsudku vyslovil, že je dovolání přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu.

Jestliže odvolací soud připustil dovolání jen v souvislosti s právním posouzením výkladu určitého pojmu, vymezil tím zásadně dovolací důvod a dovolacímu soudu nepřisluší přezkoumávat rozsudek odvolacího soudu např. z hlediska závěrů odvolacího soudu o skutkových zjištěních (viz. rozhodnutí uveřejněné pod č. 34/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací zjistil, že žalobce podal dovolání včas, a to dne 2. června 2000, tedy ve lhůtě ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. Dovolání podala osoba oprávněná, řádně zastoupená advokátem (§ 241 odst. 1 o.s.ř.), je přípustné (§ 239 odst. 1 o.s.ř.) a opírá se o zákonem povolené dovolací důvody (§ 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř.). Přezkoumal proto napadené rozhodnutí, když nezjistil žádné takové vady předchozího řízení, které by odůvodňovaly postup podle § 237 odst. 1 o.s.ř.

Dovolací soud dospěl k názoru, že při výkladu pojmu „rasová perzekuce“ použitého zákonodárcem v § 3 odst. 2 zák. č. [87/1991](#) Sb. o mimosoudních rehabilitacích je třeba vycházet ze širších souvislostí a celkového znění tohoto zákona. Smyslem je zmírnit následky některých majetkových a jiných křivd, učiněných v rozhodném období. Z tohoto pohledu není možno při aplikaci tohoto zákona postupovat příliš restriktivně a formalisticky, nýbrž naopak je nutno používat jej velmi citlivě a vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. Ke splnění účelu a cíle restitucí je nutné, aby všechny orgány veřejné moci vycházely ze speciální úpravy restitučních předpisů a aby zejména v duchu snahy o zmírnění některých majetkových křivd interpretovaly zákonem stanovené okolnosti, v jejichž důsledku k přechodu majetku došlo. Otcí žalobkyně byl jeho majetek zabaven v krátkém sledu dvakrát, režimem nacistickým a

komunistickým. Při posuzování konfiskace provedené na základě Nařízení o propadnutí jmění v Protektorátu Čechy a Morava vydaného dne 4. října 1939 je nutno pojem „rasová perzekuce“ vykládat na základě doktrín nacistického státu, jimiž byla normotvorba tehdejšího okupovaného státu ovládána. Podle nacistické právní teorie bylo právo přisouzeno výlučně germánské rase, které náležela veškerá moc a to nejen ve vlastním státě.

Vzhledem k těmto východiskům dospěl dovolací soud ve shodě s nálezem/ usnesením Ústavního soudu č.16/1994 k přesvědčení, že rasová diskriminace za trvání Třetí říše byla postavena na ideji výlučnosti nordické rasy a postihovala mnohem větší skupinu lidí, než jen těch, kteří byli perzekvováni rasovými norimberskými zákony. Konfiskační nařízení č. 57241 Tajné německé státní policie ze dne 16. února 1942 bylo proti otci žalobkyně vydáno jako proti příslušníku národa českého, kterého v souzené věci nacistické orgány považovaly za nepřítele svého státního zřízení, tedy příslušníku rasy méněcenné. Tomuto výkladu nasvědčuje i fakt, že na základě Nařízení o propadnutí jmění v Protektorátu Čechy a Morava byl zabavován jak majetek výše jmenovaného, tak i majetek židovský.

Dovolacímu soudu se jeví jako neúnosné, aby, když orgány nacistického režimu Protektorátu Čechy a Morava sankcionovaly právní předchůdce žalobkyně z “ důvodů snah nepřátelskými Říši“ bylo nyní, při snaze zmírnit majetkové křivdy, jak se podává ze záměrů restitučních zákonů, vzato za základ rozhodnutí ve věci restriktivní pojetí, omezující pojem rasové perzekuce.

Nelze rovněž opominout, že restriktivní interpretace předmětného pojmu by zakládala nerovnost mezi těmi, kteří byli v době nesvobody postiženi. Zvýhodnění jedné skupiny osob na základě rasového rozlišování by byla v rozporu jak s Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace (čl. 1), tak s Listinou základních práv a svobod (s čl. 1, 3 odst. 1 a čl. 11 odst. 1).

Z těchto důvodů dovolací soud nemohl shledat, že rozhodnutí soudu druhého stupně je správné a proto rozhodnutí soudu druhého stupně podle § 234b odst. 1 zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, bylo zrušeno i rozhodnutí okresního soudu a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamacie vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel x společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)